

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

4. Præcepta de Rege eligendo, & crea[n]do.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

ac proinde cum moribus illius gentis congruentia, ut singulatim postea docebo.

Quintò Quæritur; An iudicialia veteris legis præcepta ad certa quædam genera, & capita reuocari queant? Respondeo, posse ad quatuor, nempe ea quæ sequuntur. Etenim bona Reipublicæ administratio partim consistit in Principe, qui præest, cuius est non solum dominari, sed etiam iura reddere, leges dare, Magistratus instituire, imperare, prohibere, punire: Partim in Magistratibus, quorum est singulis ius dicere, lites componere, controuersias dirimere, in fontes animaduertere, innocentes absolueret: Partim in Ciuibus, ad quos pertinet, suo Principi, legibus, & Magistratibus parere, & cum cæteris ciuibus pacem, humanitatem, charitatem, beneuolentiam, cõcordiam seruare, & suæ familiæ benè præesse: Partim etiam in externis hominibus, cuiusmodi sunt aduenæ, & peregrini. Vnde in lege veteri sunt data præcepta de Rege, ac Principe, de Magistratibus, atque Iudicibus, de priuatis ciuibus, item de externis, nimirum aduenis, & peregrinis. Item de seruis, ac liberis hominibus, de filiis, de parentibus, de propinquis, & de cõtractibus ineundis.

Cap. III.

P R A E C E P T A

De Rege eligendo, & creando.

Primò Quæritur, Quanam fuerit prima, & antiqua gubernationis in Israelitico populo forma? Respondeo; nusquam præcepisse Deum populo suo, ut Regem eligeret & haberet: voluit potius per Iudices, & Sacerdotes, quàm per Reges Rempublicam Israeliticam administrari. Nouerat nimirum Deus, nimiam Regum potentiam facile in seuitiã verti, & Reges ipsos à suis Maioribus degenerare, & tyrannos euadere. Gubernauit igitur Deus populum à se electum, primum ductu Moysis, qui principio sine iudicibus, & Magistratibus volentem populum, ac Senatum ad consilia vocabat; eisdem iura reddebat. Postea focii sui tethro consilij, & monitis elegit septuaginta duos Seniores, ex singulis tribubus sex, qui leuiora negocia curarēt. Moysi successit Iosue populi dux, & Imperator. Deinde administrauit Deus eandem rem publicam opera, & ministerio Iudicum, hoc est, Gubernatorum; hi enim dicebantur Iudices, quod penes eos esse auctoritas, & potestas dicendi ius, & Reipublicam moderandi, sed non nisi iuxta ipsius legis datæ præscriptum: vnde eorum potestas nõ erat regia, & arbitraria, sed iuxta Moysis leges, & instituta. Diademate aut scepro, sicuti Reges nimirum utebantur: Hereditarij non erant, sed partim consilio, & auctoritate prudentum hominum creabantur, partim singulari Dei vocatiõne designati eligebantur: Bella suscipiebant, gerebant, ius dicebant, sed in omnibus Moysis legem sequebantur: tributa non imponebant, ut Reges; nihilque etiam, ut Reges, arbitrato suo iudicabant, sed omnia uti lex ipsa præscribit, decernebant, & idcirco i. Regum. 8. cum populus à Samuele Regem sibi flagitasset, ne Gentibus scilicet hac etiam in parte inferiores viderentur, dixit Deus Samueli: *Audi vocem populi in omnibus,*

quæ loquuntur tibi: non enim te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Iudices enim Rempublicam administrabant ex præscripto legis diuinitus datæ, Reges verò nutu, & imperio suo.

Secundò quæritur, quæ esset ratio Reipublicæ administrandæ, qua per Iudices populus Israeliticus regebatur? Respondeo, eam fuisse mixtã ex Aristocratia, & Democratia: vnus quidem præficietur tanquam optimus, sed promiscuè ex populo, qui toti Reipublicæ præerat: at Monarcha, siue rex non erat, quia, ut dixi, non arbitrato suo, sed ex legis præscripto omnia facere debebat. Et quia isti Iudices electione populi, vel saltem eius consensu creabantur, eatenus erat quodammodo Democratia, qua ex populo aliqui præficiuntur, modò hi, modò illi. Et quia non nisi probi viri in Iudices eligebantur, ideo secundum eam partem erat quædam ratio Aristocratiz, qua boni ratione probitatis, & integritatis Reipublicæ præstant.

Tertiò Quæritur, quanam fuerint præcepta de Rege creando tradita? Nequaquam præcepit Deus uti Rex Hebræis præficeretur; constituit tamen, ut si quando illi more Gentium Regem sibi præficerent, eum diligenter cum octo, aut nouem conditionibus, quæ habentur Deuteronomij 17. Prima conditio ea fuit, ut non nisi Dei consilio, & nutu crearetur, nimirum, ne esset in populo seditio, dum Rex eligeretur. Secunda conditio: ut non externus, sed Hebræus rex constitueretur: ut scilicet hæc ratio Rex populum sibi subiectum diligeret, & vicissim diligeretur à populo, & ne ciues induceret ad alias leges, aliam uè religionem. Tertia conditio, ut cum regnum accepisset, non multiplicaret sibi equos, nec amplum equitatum compararet. Ita fiebat, ne esset bellorum amator, sed pacis, & quietis studiosus, & omnis prorsus ludæis tollebat occasio eundi in Aegyptum, vnde equi comparabantur. Quarta: ne multiplicaret sibi vxores; ne hæc videlicet occasione nimirum ille distraheretur à regni negocijs; & ne filios multiplicando, esset oneri populo. Quinta: ne auri argentique copiam sibi pararet, atque cumularet; id autem eò pertinebat, ne Rex populum expleret, si avarus esset, & lucri cupidus. Sexta: ut curaret sibi describi exemplar diuinæ legis quam castigatissimum, hoc est, ad exemplar eorum, qui erant legis periti, quales erant Sacerdotes & Leuitæ, ut sic ille assuesceret Deum suum timere, reuereri: ac disceret seruare omnia legis mandata, & quod rectum est, iudicare. Septima conditio: ut exemplar illud legis sic descriptum apud se haberet, & in eo legeret cunctis lux vitæ diebus; nempe, ut bene præstet, & Rempublicam administraret. Octaua: ne extolleret cor suum, hoc est, ne ciues sibi subditos contemneret, vexaret, opprimeret. Nona: ne vnquam ab æquo, & iusto deflecteret; ut ita enique ius sum tribueret.

Quartò Quæritur, quid est quod i. Regum 8. dicitur: *Hoc erit im Regis qui imperatorum est nobis: filios vestros tollet, & ponet in curribus suis (hoc est, præficiet) facietque sibi equites, & præcursores quadrigarum suarum: & constituet sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & milites legationum, & fabros armorum, & currum suorum,* vult dicere,

ex eis faciet sibi fabros ferrarios, & fabros lignarios. *Illius quoque vestras faciet sibi vnguentarias, & forarias, calmaras, & panificas, hoc est, pistrices. Agros quoque vestros, & vineas, & oliueia optima tollet, & dabit seruis suis, sed & segetes vestras, & vinearum redditus addecimabit vt det Eunuchis, & famulis suis, seruos etiam vestros, & ancillas, iuuenes optimos, & asinos asferet, & ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit: vos quoque eritis ei serui.* Sunt qui existiment, hæc omnia quæ ibi referuntur, Regibus esse concessa perinde ac si essent iura regalia, & Regis omnia bona postea esse, ita vt ipse sit Dominus omnium nostrorum bonorum mobilium, se mouentium, & stabilium. Sed longè præstat eorum sententia dicentium, ea omnia ibi referri tanquam per ironiam dicta: volebat enim Deus populum suum à Rege petèdo, & creâdo abstrahere; vnde dicebat, *Hic erit Rex, quem vobis peti sibi, & efflagitastis:* nimirum ille hæc, & hæc faciet: videte ergo quales solent esse Regis mores, his enim moribus, & hac consuetudine vtentur erga vos Reges: aut ea locum habere, quando publica necessitas postulet, alioqui tyrannica iura sunt, non regia.

Cap. V.

P R A E C E P T A

De equitate, & charitate inter ciues tenenda, & conseruanda.

Primo quaeritur, ad quamnam capita potissimum reuocari queant Præcepta de ciuibus data? Ad tria reuocantur capita. Alia enim data sunt, vt ciues bene Principibus suis ac Magistratibus parent. Alia, vt inter se communem pacem, & concordiam, & beneuolentiam alerent, fonerent & conseruarent. Alia, vt bene suæ familiæ præssent, & rem domesticam ad ministrarent. Deutero, capite 22. quædam præcepta traduntur ad mutuam inter ipsos beneuolentiam conciliandam, & tuendam apta, & apposita, hæc nimirum: *Non videbis, inquit, bouem fratris tui, aut quem errantem, & perieribis: sed reduces fratris tui & cet. duces in domum tuam, & erunt apud te quædam ea quærat frater tuus, & recipiat. Similiter facies de asino, & vestimento, & de omni re fratris tui, que perierit: si inuenieris eam, ne negligas eam quasi alienam. Itè, illud quod sequitur. Si videris asinum fratris tui aut bouem cecidisse in via, non despicies. Sed subleuabis eum eo.* Nimirum charitas, teste Apostolo, considerat quæ aliorum sunt: eius est vis propria vt quisque non quaerat quæ sua sunt, sed que alterius. Ibidem præcipitur: *vt vir & sumina distinctis vestibus utantur: ne vir scilicet foeminea, nec foemina virili veste induatur: nimirum vt occasio multorum malorum è medio tum in viris, tum in foeminis penitus tolleretur, & pax cõseruaretur, & quia apud gentes quædam erat in more positum, vt viri Dei sacrificantes vterentur foemineis vestibus & foemina virilibus indumentis, vt testatur S. Tho. 1. 2. quæst. 102. ar. 6. ad 8. Ibidem quoque præcipit lex, vt qui in arbore, vel in terra nidum auis inueniret, & matrem pullis vel ouis incubantem, is caperet sibi tantum pullos vel oua, & matrem liberè abire sineret. Ita fiebat, ne plurimum Reipublicæ, & communi bono noceret:*

nam si matrem quoque sibi sumeret, procreationem auium impediret: tum etiam quia presentibus rebus & bonis ita vti debemus, vt alijs aliquid relinquamus, non nobis omnia sumamus. Fortassis etiam malefici & venefici vtebantur in suis maleficijs veneficijsque matre & pullis eius simul captis; aut etiam augurium faustum credebatur matrem simul & pullos inuenire; & inhumanum itidem videtur, matrem nihil sibi metuentem capere vna cum pullis. Eodem quoque loci sic est: *Cum edificaueris, domum nouam, facies murum tecti per circuitum.* Scilicet in Palestina domus habebant tecta plana, in quibus deambulare, prandere, cœnare, saltare, & ludere Palæstini solebant. Vnde Christus dixit: *Quod in aure auditis prædicare super tecta;* & paralyticum effosso tecto per regulas demissum legimus. Vt igitur omne casus & damni periculum summoueretur à proximo statutum est, vt tecta domorum per circuitum extructo muro fabricarentur. Ibidem hæc lex continetur: *Non arabis in boue simul & asino.* quod decretum eò quoque spectabat, vt illata erga proximum charitas seruaretur, vt æquitas in omnibus teneretur. Aliquando enim ad arandum bos vel asinus conduci solebat, & bouem conductum supponebat quis iugo cum proprio asino, & boui totum onus imponebat: aut contra, asinum conductum ad arandum cum proprio boue iungebat; cum tamen asinus infirmum alioqui animal, cum robustiore boue nequaquam conueniret. huius rei gratia cautum est, ne araretur in boue & asino. Et lex vniuersim intelligebatur, ne asinus cum boue iungeretur ad currum trahendum, aut alia onera deportanda: & generaliter ne diuersi generis animalia ad similia onera iungerentur. Item, vt intelligeremus non permiscenda munda cum immundis, nec sacra profanis. Item, onera esse æqualiter diuidenda: rationem esse habendam virum cuiusque.

Item: *Non seres vineam tuam altero semine: ne semenis quam seuisi, & que nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur, id est, polluantur.* quorsum hoc? vt omnis proles occasio aut malè decimam soluendi, aut partem fructus alteri debitam reddèdi tolleretur. quisque enim ex fructibus decimam soluere debebat. Quod si agro & terræ diuersa semina mandarent, aut ex vno fructu tantummodo decimam soluerent, quasi ex fructu ex vno agro collecto, aut saltem decimam mixtam ex diuersis fructibus; ac proinde vitio affectam soluerent. Idem quoque erat, si ex fructu partem alteri deberent. Aut hæc lex ideo data est, quia Iudæi agros conducebant, immo etiam si emerent, ad tempus tantum emebant ex legis præscripto, nempe ad annum quinquagesimum: ac propterea prohibendum fuit, ne diuersas seminibus agri onerarentur, quibus nempe vt nimum laborantes defatigantur, cum tamen ad suos essent dominos anno quinquagesimo redituri.

Eodem loco præceptum datur, ne quis vtatur vestimento, quod ex lana, & lino contextum est. Leviticorum 19. *Fesse, inquit, que ex duobus texta est, non indueris.* Id enim poterat esse, vel quia, vt ait Ioseph. libro quarto Antiquit. capite sexto

Matth. 23.
Matth. 9.

S. Tho. lo-
co supra citato.

S. Tho. ibi
ad 8. arg.

ca vestig